

Monumentnummer*: 518492

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 11 december 2001
Kadaster deel/nr 82901/24

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*					
Amsterdam	Amsterdam	Noord-Holland					
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Zeemagazijnkade	9			1018 LE	Amsterdam		
Jacob Bontiusplaats	4			1018 LL	Amsterdam		
Jacob Bontiusplaats	2			1018 LL	Amsterdam		
Jacob Bontiusplaats	6			1018 LL	Amsterdam		
VOC-kade	14			1018 LG	Amsterdam		
Zeemagazijnkade	3			1018 LE	Amsterdam		
VOC-kade	12			1018 LG	Amsterdam		
Oostenburgermiddenstraat	111			1018 LH	Amsterdam		
Zeemagazijnkade	4			1018 LE	Amsterdam		
Oostenburgermiddenstraat	101			1018 LH	Amsterdam		
VOC-kade	10			1018 LG	Amsterdam		
Zeemagazijnkade	8			1018 LE	Amsterdam		
Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel		
Amsterdam	N				4341		

Omschrijving**

Inleiding

Vijf geschakelde fabriekshallen (van west naar oost: 1,2,3,4,5) in fasen tot stand gekomen in de ZW-hoek van het terrein van de voormalige Nederlandse Fabriek van Werktuigen en Spoorwegmaterieel - het latere Werkspoor en Stork - begrensd door de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Wittenburgervaart, de Oostenburgerdwarshaar, de Oostenburgervaart en de spoorlijnen langs de Parallelweg. De toegang tot dit terrein ligt in het verlengde van de Oostenburgervoorstraat. Uitbreiding van de fabriek werd noodzakelijk door een bestelling van 40 locomotieven en 400 goederenwagons voor Zuid-Afrika. De bestaande bebouwing werd hiervoor gesloopt. A.L. van Gendt ontwierp de hallen 1,2 en 3 in een functionele baksteenarchitectuur met enkele invloeden van de neo-renaissance in de detaillering. De drie geschakelde hallen werden in 1898 voltooid. In deze hallen werden ook scheepsmotoren gefabriceerd, waaronder de eerste gietijzeren dieselmotor in 1903. In 1903 bouwde de Gebr. Van Gendt ALzn. hal 5, de locomotiefstelplaats. In 1910 werd deze hal verlengd. Hal 4 werd omstreeks 1905 gebouwd en bevatte de turbinestelplaats. De huidige situatie is ontstaan nadat in 1922 de turbinestelplaats en locomotiefstelplaats deels waren uitgebrand. Onmiddellijk na de brand zijn de hallen in de oorspronkelijke stijl herbouwd, onder leiding van architect G.J. Langhout.

NB. In de 19de eeuw vestigde zich op dit terrein de eerste grote machinefabriek, producent van stoommachines en ijzeren schepen. In 1845 bouwde P. van Vlissingen hier het eerste ijzeren stoomradschip en in 1851 werden hier de sluisdeuren voor het Suezkanaal vervaardigd.

Omschrijving

De langgerekte hallen hebben alle een rechthoekig grondplan en gemetselde gevels. De hallen 1,2 en 3 hebben lange zadeldaken met lichtkap en gedeeltelijk met pannen. De middelste hal (hal 2) is hoger opgetrokken en heeft doorlopende bovenlichten. Gemetselde gevels op plint en decoratief gebruik van natuursteen boven bloktandlijsten. De voor- en achtergevels hebben een oplopend en getand fries met consoles en lisenen. Aan de achtergevel van hal 2 ontbreekt dit fries grotendeels. De vensters en deuren hebben vaak nog de oorspronkelijke gietijzeren kozijnen. Meerruits vensters met lichte toging en brede toegangen met houten schuifdeuren. De zijgevel aan de Wittenburgervaart heeft een serie 28-ruits vensters op de begane grond en een serie 12-ruits vensters daarboven. Enkele toegangs- en vensteropeningen zijn dichtgemetseld of vervangen. Interieur met houten kapconstructie. Hal 4 heeft een langgerekte en gedrukte mansardekap met lichtkap. Skeletbouw met gemetselde voor- en achtergevel met hoge toegangen en ijzeren vakwerkverdeling. Interieur met gelede ijzeren staanders en spanten en resten van de oorspronkelijke geleiding van de loopkranen. De dichte delen van de kap hebben een samenstel van langs- en dwarsregels. Hal 5 heeft een langgerekt en geknikt zadeldak. De gemetselde vijf traveeën brede voorgevel heeft een geknikte geveltop en oplopend getand fries en lisenen. Overwegend getoogde vensters met segmentvormige strek. Gevelbeëindiging met decoratief metselwerk. De gemetselde achtergevel heeft een geveltop met pleisterwerk en oplopend fries en lisenen en consoles op korte bloktandlijsten. Hier nog de oorspronkelijke meerruits roedenverdeling. Zijgevel met serie 28-ruits vensters op de begane grond en serie 12-ruits vensters daarboven. Nabij de ZO-hoek van de zijgevel bevindt zich een natuurstenen gedenkteken. Interieur met lichte ijzeren kapconstructie.

Waardering

In fasen tot stand gekomen ensemble van vijf geschakelde fabriekshallen van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische en typologische waarde, en als één van de laatste restanten van zware industrie en scheepsbouw van rond de eeuwwisseling in Amsterdam. Verder van historisch belang als herinnering aan de ontwikkeling van de Nederlandse ijzer- en machinebouw techniek.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie

Functie

Fabriekshal

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument